

NOVA PRAVA

vojaka Anžičevica
Strossmajerjeva ul. 1

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Gradišče 7, levo. — Telefon št. 77. — Naročnina 3 din. na mesec. — Posamezna številka stane 75 para. Inzerati po dogovoru. — Rokopisov ne vračamo. — Poština plačana v gotovini.

Morala.

Ljubljana, dne 8. septembra 1922.

Teden za tednom čitamo v meščanskih listih bridke pritožbe posedujočih krogov in meščanskih politikov, da je današnjim slabim razmeram največ krivo to, da je tako nizko padla morala delavskega stanu. Pa ne le naši meščanski listi pišejo tako, tudi v listih drugih narodov prav pogosto srečamo članke enake vsebine.

Nočemo načeti tukaj poglavja o morali sami, temveč hočemo govoriti le o tem, je li resnično, kar trdijo meščanski listi in demokratični velepolitiki, da je delavstvo moralno padlo in da je to eden prvih vzrokov današnjih slabih razmer.

Čudna je ta trditev pridobitnih slojev in merodajnih politikov, že radi tega, ker smatrajo ravno ti sloji in demok. politiki sami sebi kot najvažnejše činitelje človeške družbe, brez katerih bi se ta enostavno razsula. Ako so torej pridobitni krogi in demokratični politiki tako važni činitelji, najmočnejši stebri človeške družbe, potem je čudna trditev, da more kdo drugi omajati te stebre poštenosti in delavnosti. Potem je le dvoje mogoče. Ali so ti stebri človeške družbe že tako trhi, da ne drže več, in da njih vpliv na človeško družbo ponehjuje, ali pa je delavstvo že res tako močno in uplivno, da diktira človeški družbi.

Vsi vemo, da bi bila moč delovnih slojev merodajna že za sedanjo človeško družbo, ako bi bili delovni sloji edini, tako v boju, kakor v dosegu skupnih smotrov. Žalibog, o kaki edinstvi delovnega ljudstva danes ne more biti govora. Preveč je razkrojeno, preveč needino, da bi moglo postati v doglednem času merodajen činitelj. Pred vsem pa je še naše delovno ljudstvo preveč nezavedno, da bi moglo stremeti za razmerami, ki bi bile njemu v korist. Saj se pusti ogromna večina delovnega ljudstva še danes izrabljati in voditi ravno od onih pridobitvenih slojev, ki pravijo, da so stebri človeške družbe. Ono maloštevilno delovno ljudstvo, ki se zaveda svojega poklica in svoje bodočnosti, pa danes še ne pride v poštev. Bo prišlo, toda šele tedaj, ko se bo ona ogromna večina, ki sledi še danes čez drn in strn kapitalizmom, to je onim, ki danes oblače in vedre.

Ker so dejanske razmere v resnici take, kakor smo jih opisali, sledi iz tega, da je čisto navadna laž, kar pišejo takozvani meščanski listi, da je padec morale delovnega ljudstva kriv današnjim razmeram. Delovno ljudstvo kot enoten faktor nima danes nobenega vpliva na družbene razmere. Povsem jasna posledica tega je, da tudi to ne more biti krivo, da so razmere take, kakor so. Za moralo so odgovorni le tisti, ki imajo na človeštvo merodajen vpliv. In to so dejansko in po lastnem priznanju le imoviti krogi, oni ki s svojimi mogočnimi kapitalijami delijo dobro in slabo.

Brezdvomno je, da morala današnje družbe močno pada. Ako propada posestvo, je kriv tega v prvi vrsti gospodar sam. Ako propada morala človeške družbe, so krivi v prvi vrsti oni, ki imajo na človeško družbo merodajen vpliv. In v resnici! Ako zasledujemo moralo onih, ki imajo na človeško družbo merodajen vpliv, to so merodajni politiki naših meščanskih strank in predstavitelji našega velikega kapitala, potem moramo pač reči, da je morala pri teh ljudeh že popolnoma propadla. O teh ljudeh ne slišimo drugega kakor sa-

Vsebina:

Lakota v Bosni. — Kaj se godi na Hrvaškem? — Razmere v Avstriji in Nemčiji. — Selitev naših viničarjev v južno Srbijo. — Volilni imenik za obč. volitve v Ljubljani. — Letošnja letina.

me nemoralnosti. En škandal podi drugega, ena lumparija je večja od druge. Z mirno vestjo lahko trdimo, da ti ljudje nimajo nobene morale več. Ako pa so ti ljudje zavrgli moralo in jo pokopali med staro šaro, so okužili s tem vse svoje delo, ki bi moralo biti delo za človeško družbo in tudi to delo mora biti le nemoralno in more le še povečati nemoralno. Vse delo naših demokratičnih, radikalnih in samostojnih politikov v zadnjih štirih letih je nemoralno, vse delovanje našega merodajnega kapitala v zadnji dobi je zgodovina prave pravcate nemorale. In to ni ostalo brez upliva na človeško družbo. Tudi ni moglo ostati. Ako se dela od zgoraj z nemoralno mora biti vse nemoralno. Nemoralnost se ljudstvu naravnost vsiljuje. Kajti tudi vsa korak posameznika za zboljšanje lastnega položaja, mora biti prikrojen nemoralnosti vodilnih krogov, ker je drugače že vnaprej zastoj vsako prizadevanje.

V očigled takim razmeram je naravnost smešno govoriti o kaki nemoralni delovnega ljudstva, ki je brez vsakega upliva na obstoječe razmere. Ako se hoče že govoriti o morali, potem naj se govori o morali onih, ki s svojim vplivom in s svojo nemoralno zastrupljajo naš narod.

O morali in etiki naj se uče Žerjavi, Kukovci, Pribičevci, »Jutrovci« itd. Ko se je bodo naučili, naj jo pokažejo v praksi sami na sebi in naj potem pišejo po listih o morali, prej pa naj ponižno molče. Delovno ljudstvo stoji moralno visoko nad našimi merodajnimi politiki in bankirji. Pač slabo bi bilo za državo, če bi morala merodajnih politikov prežela naš narod!

Možata beseda.

»Slov. Narod«, ki piše menda v imenu demokratičnih starinov, prinaša 7. t. m. notico, ki jo ponatisnemo v celoti:

»Beseda v svojo obrambo. V komentarju zaupniškega zbora demokratske stranke v Celju, priobčenem v mariborskem »Taboru«, čitamo tudi ta-le pasus: »Po javnem predavanju, ki ga je imel narodni poslanec dr. Kukovec v Mariboru dne 24. avgusta in so se ga udeležile vse stranke, začelo se je vsestransko razpravljati o potrebi sporazuma za oživiljenje mariborske oblasti. Edini »Slovenski Narod«, ki je danes v rokah osebnih častihlepcov in nima svojega programa več, odklonil je idejo z zasmehom iz finančnih razlogov. Ne glede na to, da kaže slog tega komentara, da je potekel izpod peresa dr. Kukovca, je g. poslanec dr. Kukovec osebno odgovoren za ta brezstiden napad na naš list, ker je notorično da je »Tabor« njegovo glasilo. Za to veljajo naše besede, ki bodo mirne in brez vsakega žela, v prvi vrsti njemu. »Slovenski Narod« se je od početka do danes boril za narodno in napredno idejo, odkar pa je nam zasinila svoboda, se je z vsem notranjim prepričanjem oklenil velike misli narodnega in državnega edinstva. Tej ideji je podredil vse, prav vse, tudi eventualne strankarske interese in ozire. In ker je državni interes zanj najvišji zakon, zato ga tudi strankarska pripadnost ni mogla motiti, da bi ne izrekel svoje kritike, čim je opazil, da se vodi naša politika v smeri, ki ni v interesu ne stranke, ne države. In da je naša

strankarska politika od prevrata sem v svojem bistvu zgrešena, je danes jasno vsakomur, ki ni slep, saj je ta politika spravila stranko, ki je imela ob prevratu najlepše šance za bodočnost, docela v razsulo in v politično brezpomembnost. Podpirati to politiko še nadalje, slepo slediti skozi drn in strn posameznikom, ki jih skušnje zadnjih let in zadnjega časa niso izučile in ne spametovale, bi pomenjalo toliko, kakor pripravljati državi isto usodo, ki je zadela v Sloveniji demokratsko stranko. Ker pa nočemo, da bi v doglednem času stali ob ruševinah države tako, kakor se nahajamo danes zgolj po krivdi naših voditeljev ob razvalinah narodne in napredne Ljubljane, zato smo jeli rahlo in obzirno kritizirati delovanje onih, katerih politika vodi po našem globokem prepričanju, ako se bo trdnovratno nadaljevala v istem pravcu, do popolne katastrofe, pri čemer pa bo država tista, ki bo največ trpela, ker bo s tem zadan najhujši udarec baš državni ideji. Ako nas za to, ker zastopamo to naziranje, katerega delimo s pretežno večino naših najboljših somišljenikov, imenujejo »osebne častihlepece«, svobodno jim, eno pa ugotavljamo: »Slovenski Narod« je v preteklosti in sedanosti ohranil svoj čič kot naroden in napreden list čist in nemomadeževan, hodil je vsikdar po jasno opredeljeni poti — ne oziraje se ne na desno, ne na levo — svojim narodnim in naprednim ciljem nasproti in ni nikdar delal s svojo politiko kravjih kupčij, kar se dandanes žal tako često dogaja v naši javnosti. To naj zadostuje za danes, ako bo treba, pa še spregovorimo.«

Veseli nas, da so prišli tudi ti gospodje do prepričanja, dasi že malo pozno, da delovanje mladinskih voditeljev, ki sodelujejo v vladi, ni v interesu države — torej je protidržavno. Veseli nas, da so ti gospodje pripravljani nastopiti drugo pot, da še rešimo, kar se še rešiti da, ker je danes vsakomur jasno, da je država zares v nevarnosti in to po krivdi klikarskega režima, ki so ga uvedli zlasti razni Žerjavi, Kukovci, Pribičevci in drugi. Veseli nas odkrito priznanje »Slov. Naroda«, da je zgolj mladinsko-demokratska klika kriva razmer v katerih se nahaja napredna Ljubljana; torej ne narodno - socijalistična stranka, kar je trdil doslej tudi »Sl. Nar.«.

Da, to je izjava »Slov. Nar.« ki jo pozdravljajo izvemši peščice mladinskih klikarjev, ves napredni slovenski živelj, ker odkrito pove, da je demokratske stranke konec, ker pomenja spremembo današnjega režima, ako bomo vsi vstrajali pri načelu, da nam je naš edinstveni narod, in to je naša država, nad vse sveta in da moramo to najsvetejše pod vsakim pogojem tudi ohraniti. — Je mogoč sporazum vseh strank — izvzemši demokratičnih pijavk, ki so jasno dokazale, da jim je mar le izžemanje državnih blagajn in našega ubogega obupanega ljudstva, katero že dviga pesti in je pripravljeno neusmiljeno udariti po njih, ki so si dali pečat narodnih in državnih goljufov in tatov. Je mogoč sporazum tudi s Hrvati, ker je danes prepričan vsak, da je namišljeni centralizem naravnost nemogoč.

Zato izjavljamo ponovno, da je NSS pripravljena sodelovati v tem smislu z vsakomur, ki ima poštene namene. Predpogoj tega pa je, da se vse koristolovce izbacne in to jav-

nosti tudi pokaže. — Seveda bodo morali tudi gospodje okrog »Slovenskega Naroda« svojo »opredeljeno« pot malo pregledati ter se včasih ozreti tudi malo na »levo«, kar bo narodnim in naprednim ciljem edino koristilo.

V imenu Njegovega Veličanstva Kralja!

Obtoženec Vladimir Kravos, rojen 1895 v Trstu, pristojen v Trst, pravoslavne vere, oženjen, tajnik NSZ, stanujoč v Ljubljani, Rimska cesti št. 5, starši Franc, Katarina roj. Mihalič, nekaznovan, je kriv, da je kot urednik periodičnega tednika »Nove Prave« priobčil v št. 16, z dne 22. aprila 1922 pod naslovom »Kaj čaka v starosti rudarja« poročilo, v katerem imenuje zasebnega tožitelja Zupanca verižnika, špekulanta, nepotirja, ter s tem dolži zaničljivih lastnosti, toraj kot urednik zanemarjal ono paznost, pri kateri bi, ko bi jo imel, kakor je njegova dolžnost, bila izostala priobčitev kaznjive vsebine tiskovine. S tem je zagrešil prestopok po čl. III. zak. z dne 15. oktobra 1868 l. št. 142 točka 1. in se kaznuje po točki 5 in z uporabo § 266 k. z. na 100 Din. globe, v slučaju neiztirljivosti na 48 ur zapora in da se priobči razsodbo v teku treh dni po pravomočnosti v »Novi Pravdi« in po § 389 k. pr. r. v povrnitev kazenskih stroškov.

Okrajno sodišče v Ljubljani, odd. VI., dne 21. junija 1922.

Kralj I. r.

Svarilo ob 12. uri.

Peščica državnih nameščencev v Celju se je te dni zganila in glasno povedala v svet, da je sita tega sramotnega življenja, ki jim ga vsiljuje naša vlada, zatiralka pridobitnih slojev. Vse kar dela, kar pridobiva državi dobrine, to je v očeh »državotvorne« klike zanjo ničvreden balast, potrebno zlo, ki jim požre toliko in toliko milijonov, ki bi lahko stekli v njihove, ali vsaj v žepe njihove porodice. Kot živega vruga črtijo vse delavce v javnih podjetjih, kajti čim več »požro« delavci, tem manj odpade nanje, tem manjša je »zarada«.

Ker sodijo druge po sebi, so mnenja, da vse državno uslužbenstvo ravno tako odira in slepari državo, kakor sami, zato ga skušajo že iz zavisti uničiti in to telesno in duševno. Navidezno se jim je to že posrečilo. Nebroj ubogih uslužbencev hira in umira že na telesu. Ker pa navadno prebiva le v zdravem telesu zdrav duh, boleha tudi njihova duša. Toda ta dušna bolezen je mnogo nevarnejša od telesne in čudno na njej je to, da ni tako nevarna bolniku samemu kot povzročitelju bolezni. Navidezno mirno v usodo udano lice bolnikovo je samo maska, ki vara svojega sovražnika, ki je spravil v njegovo kri nevarni bacil. Polagoma vre in vre pod masko udanosti, tako dolgo — da prekipi . . . O, da bi bil v državi en sam tak bolnik, da bi jih bilo deset, sto in tisoč, kako lahko bi bilo udušiti prekipevajočo kri tem, zaradi in proti katerim je vzkipela! Poveznili bi enostavno na nepokorni lonec prikladni pokrov ter ga hermetično zaprli — saj imajo pokrove pripravljene! Toda — zavrelo ne bo v enem, ne v sto, ampak v tisoč in tisoč loncih, tako da Vam bo zmanjkalo pokrovov, pa če si jih tudi izposojate pri tujcih!

Kakor vlada pred bližajočo se nevilto, ki se nenadoma udre z gromom in treskom, neznozna tišina, tako je zavlada med državnimi nastavljenici in njim sorodnimi trpini, ki

jih je velika armada — tega ne pozabite! — taka dušljiva atmosfera. Tolažite se: postali so apatični, uspravali smo jih, hipnotizirali, sedaj nam bodo delali dalje zvesto in udano, kakor hočemo — robote smo si ustvarili naravnim potom. — Dobro je tako, da se ne zavedate položaja ter da ima bacil, ki ste ga vcepili v kri delovnemu sloju, dovolj časa, da se razvije.

Neznosna draginja blagodejno vpliva na razvoj bolezni, ki naj bi uničila telo in duha, upliva tako blagodejno, da se bo v trenutku, ko se ne bo nihče nadejal, vzdignil duh nad telesom ter navdal njegovo navidezno oslabeledo mišičje z nadnaravno močjo. . . . Tedaj pa joj zastupljevalcem naroda, tlačiteljem vsega proletarijata, ki se tako verno zaveda svojih dolžnosti do države, ki mu pa zato ponujajo »državotvorne pitjavke« — kamen za kruh!

Politične vesti.

Republikanska stranka v Sloveniji. Znani slovenski republikanec dr. Anton Novačan izdaja sedaj svoje glasilo »Republika« kot prilogo Radičevega »Slobodnega Doma«.

Za pse večje zanimanje kakor za otroke. Ministrstvo za socialno politiko (dr. Žerjav) je zahtevalo pri sestavljanju proračuna za propagando otroškega vprašanja 20.000 dinarjev. Načelnik vojnega ministristva pa je zahteval in dobil za vzdrževanje »službenih« psov 100.000 dinarjev. V naši »demokratski« državi so torej po mnenju g. »oberdemokrata« dr. Žerjava otroci petkrat manj vredni, kakor psi. Zato pa je tudi ves demokratski režim »unter dem Hund«.

Lep škandal. V Ameriki so odkrili spomenik neznanemu vojaku. Že dolgo prej je bilo znano, da bodo neznanega junaka vse civilizirane države odlikovale z visokimi redi. Naš ameriški poslanik se je obrnil brzojavno na našega poslanika v Parizu in na zunanje ministristvo, da mu naj pošljejo nemudoma odlikovanje, ki ga bo v imenu naše vlade položil pred spomenik. Pri odkritju spomenika so nastopili zastopniki vseh civiliziranih držav v polni paradi z odlikovanji svojih držav v roki, ki so jih položili pred spomenik. Le naš poslanik ni imel ničesar. Ministrstvo zunanjih del mu je zabranilo odlikovati ameriškega junaka. Na vse navzročje je napravilo to jako mučen vtis.

Iz Bosne. Politično življenje v Bosni je silno živahno. Največ pažnje zasluži gibanje muslimanov. Kakor znano, je muslimanska stranka do zadnjega časa podpirala vsako vlado, ki jo je zato plačevala. Zbog skrajno slabega vladanja demokra-

tov in radikalov je postalo gospodarsko življenje v Bosni slabo, kar je imelo za posledico, da je postalo ljudstvo prav nezadovoljno. Te ljudske nezadovoljnosti se je ustrašilo nekaj muslimanskih poslancev in izstopili so iz vlade. Polovica muslimanskih poslancev pa je ostala še vedno v vladi, ker se jim zdi preumno, kakor našim samostojnejšem, prelomiti z demokrati in radikali, ki imajo v rokah vse banke in pridno dele denar vsakemu, ki jim sledi. Med tema dvema muslimanskima skupinama se vrši sedaj velik boj. Skupina, ki jo vodi proti vladi dr. Spaho, pravijo, da vrlo dobro napreduje in da je dobila zase veliko večino muslimanov. To seveda jezi drugo skupino. Ta skuša s pomočjo vlade zadušiti nasprotnikovo napredovanje. Pa ne gre. V soboto je imel Spaho velik shod v Višegradu. Ob tej priliki je prodrla nasprotna skupina na shod in začela streljati z revolverji.

Minister pravde dr. Marković je prepotoval celo Bosno in Hercegovino. Pretekli teden se je vrnil v Beograd. Sklical je časnikarje ter jim povedal, da je gospodarsko stanje Bosne in Hercegovine nadvse žalostno. Suša je uničila vse poljske pridelke. Ljudje v pravem pomenu besede stradajo. V trebinskem okraju se hranijo kmetje že sedaj s koreninami, ki jih kopljejo v gozdu. Strašno! In vse to se godi v bogati Jugoslaviji, kjer služijo banke in konjunktorni politiki dan za dnem milijone!

Iz Hrvatske. Beograjska »Politika« prinaša dve okrožnici »Hrvatskega bloka«, poslani na hrvatski narod, ki se glasita:

Hrvatski poverjenik!

Predsedstvo »Hrvatskega bloka« je na tajni seji dne 18. avgusta 1922 soglasno sklenilo:

V obnovi zaključka o proglasitvi narodne neodvisnosti od 28. junija 1921, s katerim se kraljevina Hrvatska in Slavonija z Medjimurjem, Dalmacijo in primorskimi otoki proglašajo za slobodno in od kraljevine Srbije popolnoma neodvisno državo, ter v smislu tega zaključka kot edini zakoniti z narodno voljo izbrani predstavnik kraljevine Hrvatske, sledeče:

1. Vsakega zaupnika sveta domovinska dolžnost je, pripraviti vse potrebno, da bo mogoče ob času povelja izvesti vse brez zaprek.
2. V vsakem mestu osnovati meščanski odbor zanesljivih oseb, 10—15, ki bo odgovoren za red in mir.
3. Provesti organizacijo narodne milice.
4. Točno paziti na vsako gibanje v okraju, delovanje oblasti, agentov, osobito na morebitno kretanje vojske.

hudo, da ne morem biti več prava nedelja! Te skrbi in muke me bodo popolnoma uničile.

»Kaj pa ti je?« meni pondeljek. »Saj vendar ničesar ne opazim. Ti nimaš »plavega« očesa, nobenega znamenja, da bi jih bila dobila kedaj po grbi. Malo slaba in blede si res, to je vse!«

Nedelja rahlo zakašlja, kakor kašljajo vsi, ki bolehalo na jetiki — potem pa reče: »Srečna sem, da se moreva enkrat malo pogovoriti. Midva sicer nikdar ne prideva skupaj, da bi malo pokramljala. To je tudi krivo, da se ne razumeva. Pogovoriti se morava o delu in počitku. Ravno midva morava to vprašanje rešiti. Zadeva je jako nujna in mora biti rešena, ako hočemo, da bo človeštvo napredovalo, sicer bo človeštvo padlo na stopnjo živali.«

»Ti pridigaš, kakor prava nedelja,« ji odvrne pondeljek jezno in surovo. »Od take ne prihaja nič dobrega. Jaz in moji bratje se zanašamo samo na svoje pesti.«

»Ako nočeš poslušati, pa dovoli, da poslušam jaz,« meni nedelja prav prijazno. »Res je, ti si moj najstarejši brat. Ti si prvi dan, ki ga je Bog ustvaril, zato te moram spoštovati.«

5. Čuvati se je vsakršnih javnih manifestacij.

6. Do 8. septembra 1922 tajnim potom doposlati poročilo o izvršenih pripravah.

Druga okrožnica je naslovljena na kmete in se glasi:

Kmetsko ljudstvo!

Srce hrvatskega rodu, Tebe hrvatski kmet, muči srbski zlotvor že cela štiri leta. Tvoj lišni prag je onečaščen. Tvoje blagostanje uničeno. Tvoje politične pravice ukinjene. To je plod srbske kulture in »osvobojenja«! Balkanci z opankami ne znajo kaj drugega. Kakor »zmagovalci«, opojeni po »slavni« zmagi rušijo in ubijajo vse, kar misli hrvatsko.

Pa kljub temu hrvatski narod, hrvatski kmet, Ti nisi bil nikdar premagan, pa tudi od Tvojega največjega sovražnika ne — od Srbina.

Voditelji Tvoji, narod, zbrani v Hrvatskem bloku, se že borijo leta proti nasilju in krivici, za Tvojo prostost. Bilo je vse zastoj. Zadnja poskušnja za Tvojo svobodo se bo podyzela kmalu.

Čisti puško, zbiraj snodnik in svinec, bruski bridko sabljo in bodi pripravljen na poziv tvojih voditeljev. Ni več daleč čas, oko za oko, zob za zob. Čakaj potrpežljivo in bodi pripravljen . . .

Odbor za narodno osvoboditev!

Tako poroča torej beograjska »Politika«. Mogoče, da vse skupaj ni res, kajti nekateri beograjski listi se jako radi lažejo, tako približno kakor ljubljansko »Jutro«. Če pa je to vse resnica, potem je to jasen dokaz, kam privedejo ljudje kakor Pribičević in Žerjav državo, če dobe moč v roke.

Kot vestni poročevalci bležimo ta opasni pojav, da opozorimo svoje cenjene bralce, v kako resnih časih da živimo.

Srbska nestrpnost. Mitroviška »Srbija« piše, da je neki beograjski trgovec zavrgel svojega sina radi tega, ker je rekel, da ni Srbin, temveč Jugoslovan. Prav je imel, piše »Srbija«. Vsakega Srba, ki pravi, da je Jugoslovan, ne Srbin, se mora spoditi iz srbske družbe!

Iz Vojvodine. V vojvodini je celo pravosodstvo naravnost v razpadu. Sodniki zapuščajo trumoina službo in kmalu bodo, tako pišejo vojvodinski listi, vse sodnije brez uradnikov. Slabe plače in strankarska politika zagrenjuje sodnikom službovanje. Kaj se to pravi, če nehajo delovati sodnije, bo beograjska porodica mogoče kmalu doživela na lastni koži. — Tudi v Vojvodini rešujejo in dvigujejo državo našim Žerjavom slični ljudje. V Somboru sta podžupan Stojkov in veliki bilježnik Arsenović goljufala državo in vse, kar jima je pač ravno prišlo

»Da, ti najmlajša, ti božja ljubljanka,« jo prekine pondeljek, »za katero je vse najlepše komaj dovolj lepo!«

»Ne zavidaj me, dragi moj bratec, kolikokrat mi je bilo v najlepših oblekah mučno pri srcu, ko sem se spomnila, kako se moraš ti mučiti.«

»Proč s tem zdihovanjem in vbo-gaj me,« ji odgovori pondeljek. »Jaz sem najstarejši božjih dni, jaz sem prvi snažil svet in odpravljal ves nered, ki je bil. Moji drugi bratje in sestre so potem opravljali že boljše delo. Vsi pa smo delali samo za to, da se moreš ti najmlajša sestra, v tem od nas lepo urejenem in osnaženem svetu leno in prvetno izprehajati. Sestra sobota je še vse lepo pometla, da se ja ne spodtakneš ob kak prašek in da bi trpeli tvoji lepi, beli nohti.«

Nedelja dvigne svoje osovražene roke izpod odeje. Bolezen je napravila te roke še bolj nežne in lepe, kljub temu, da so bile nežne in lepe že prej.

Ne govori več glasno. Ustnice so ji postale blede in komaj vidno se zgibljejo.

Sedaj pa se vstraši pondeljek. Zazdi se mu, da umira sestra, ki jo je

pod roke. Eden državotvorni demokrat, drugi radikalec Srbin, sta v popolni državotvorni slogi, kakor n. pr. demokrat Praprotnik in Nemec dr. Scherbaum »nacionalizirala« razna podjetja, reševala »agrarno vprašanje« in »dvigala« industrijo. Moža so sedaj zaprli. Ako bi bila ta dva tako previdna, kakor je n. pr. Praprotnik, da bi namreč delala v kompaniji z gospodinom ministrom, bi bila še danes na svobodi.

Živela srbska vojska! Muslimanska »Pravda« od 30. 8. t. l. ima poročilo iz Bos. Gradiške sledeče vsebine: Včeraj je bil tukaj svečano otvorjen novi most. Svečanost je imela izključno srbski značaj in povabljeni so bili samo srbski dostojanstveniki. Zastopnik vojnega ministra general Viktorović iz Sarajeva je imel govor čisto v velikosrbskem duhu in zaključil je z vzklikom: »Živela srbska vojska!« Torej za generala kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev obstoji samo srbska vojska, seveda tudi samo srbska država. In ta general je zastopal vojnega ministra. To je nekaj, da si zapomnimo.

Radikali in demokrati se, kakor čitamo v hrvatskih in srbskih listih, hudo pričakajo med seboj. Saj smo jih do sedaj videli složne le tedaj, kadar molzejo državo, ali pa kadar »nacionalizirajo« kako večje podjetje, oziroma »delajo« v smislu agrarne reforme. Pare si delajo vedno po radikalno-demokratskem, partizanskem ključu. Vsaka partija pride tako do svojih milijonov v kulturne, pardon — balkanske svrhe.

Atera s princem Jurjem še do danes ni urejena. Z njo se bavi celo evropsko časopisje, ki pri tej priliki prav zaničljivo piše o naši državi. Da naših državotvornih državnikov res ni nič sram.

Naše železnice. V zadnjem času čitamo vsaki dan o kakih večjih železniških nesrečih na naših železnicah. To so zle posledice 4letnega vladanja političnih žonglerjev v Jugoslaviji. Pa bo kmalu še huje.

Svetovni pregled.

Čehoslovaška. Prejšnji čehoslovaški poslanik na Japonskem Peryler je odklonil vsako penzijo. — Jugoslovanskim ministrom, ki vlečejo za par mesecev ministristvo in ubijanja države mastne penzije, ga priporočamo v posnemanje. — V ostravskih premogokopih nameravajo znižati delavcem plače. Delavci so se že izjavili, da tega ne sprejmejo. — Brezposelnost na Češkem še vedno raste. Steklena industrija skoraj vsa počiva. — Na Čehoslovaškem se bo ustanovila sporazumno z vladajočimi strankami nova vlada. Tozadevni pogovori so v te-

tako dolgo sovražil, in da ž njo umira tudi vsa svetlost nedelje in vse veselje, vse kar je lepo, sveže, umito in izpočito na telesu in duši. Zazdi se mu, da se je Bog tako oddaljil od zemlje, da ne pride nobena vest več o njem na ta revni svet.

Pondeljek čuti, da bi bila izguba lepe sestre zanj, njegove brate in sestre sramotna, čuti, da bi postalo njegovo lastno življenje in življenje bratov in sester odveč.

Dedščino najmlajše sestre deliti, za njo vadlati, se celo tožiti, bi ne bilo mogoče. Vrednosti lepe najmlajše sestre so tako neprecenljive.

Njena praznična obleka, ki leži lepo zložena ob njeni postelji in ki je tkana iz dolega vremena in prijaznih smehljajev, spuhti, kakor hitro jo hoče pondeljek prijeti.

Sestra nedelja začne težko dihati, kajti svet je postal tako hudoben, da praznik in dan počitka nima več občutka.

Pondeljek se kljub težkim bolečinam dvigne iz svoje postelje, skloni nad mlajšo umirajočo sestro in brez sovraštva, kljub temu, da je najmlajša več dosegla, kakor on sam, brez zavisti jo začne milo prositi:

Ne umri nam, nedelja . . . ne umri . . . !«

Nedelja in pondeljek.

Nedelja in pondeljek sta zbolela in sicer oba na enkrat. Prepeljali so ju v bolnico.

V bolnici sta ležala tiho in mirno. Nedelji pa je postalo dolgčas in začela je govoriti. Hotela je biti prav prijazna, ob enem pa tudi malo šaljiva. Rekla je:

»Bog te živi, bratec pondeljek! Kako se počutiš s svojim modrim očesom?« Nagovorjeni pa ni razumel šale. »Tebi pač ni treba, da se norčuješ z mojim modrim očesom, je zamrmral pondeljek, »kdo pa je temu kriv? Ti, in nihče drugi!«

Nedelja je vzdihnila in odgovorila: »Vem, vem, da zvrtaš vso krivdo name. In jaz bi naj bila kriva vse tvoje propalosti?«

Pondeljek se vzbne v postelji: »Ali ni to nesramnost prve vrste, da moramo jaz in še pet delavnikov, mojih bratov, neprenehoma garati samo radi tega, da moreš ti dobro živeti in lenariti!«

»Pač mi zavidáš mojo lenobo,« vzdihne nedelja, »pa ne pomisliš, kako težko je biti nedelja, prava nedelja! V zadnjem času se mi to sploh ne posreči več. — Radi tega boleham. Ti bi pač moral imeti z menoj malo več usmiljenja. Oh, kako mi je

ku. Dr. Beneš odstopi kot ministrski predsednik, na njegovo mesto pride Svehla. Zunanje ministrstvo bo dr. Beneš obdržal tudi v novi vladi.

Avstrija. Zaporedoma se pojavljajo zdravniki, ki hočejo rešiti na smrt bolno Avstrijo. Najbolj v ospredje se sili sedaj Italija. Italija se zadnje dni kar cedi ljubezni do Avstrije. Najraje bi pobasala kar celo, seveda samo radi tega, ker jo ima nad vse rada. Ker pa se je vzbudila tudi drugim naenkrat ljubezen do bankrotne Avstrije, Italija svojih namenov ne bo mogla izvesti. Oh, svet je postal poln ljubezni do bližnjega! Vsi, prav vsi bi radi pomagali Avstriji. Vsak bi ji pomagal najraje na ta način, da bi jo vtaknil kar celo v žep. — V Avstriji sami pa se med tem kregajo med seboj razne stranke, katera da je zakrivila preteči polom. Socijalisti zahtevajo, da se skliče državni zbor, da se vrže sedanjo vlado, ki je hotela prodati zlato avstrijsko prostost. Sedanjí ministrski predsednik dr. Seipel je ponujal Avstrijo, tako pravijo socijalisti, po celem svetu, kakor jud staro obleko. Zares malo čudno izgleda, da morajo ravno socijalisti varovati narodno čast Avstrije. — Sedaj pride cela avstrijska zadeva pred sejo Društva narodov in sicer se bodo stavili tam sledeči predlogi v pomoč Avstriji:

1. od finančnega odbora Društva narodov samega,
2. od avstrijske vlade,
3. od italijanske in čehoslovaške vlade.

Avstrija zahteva posojilo 15 milijonov angleških funtov, zadovoljna bi bila tudi z 10 milijoni. Ker pa Avstrija že v naprej ve, da ji nihče ne posodi niti vinarja, kaj šele 10 milijonov angleških funtov, zahteva, da naj ententa jamči za to posojilo. Avstrija bi zato zastavila vse dohodke svojih železnic, pošte in tobačnega monopola.

Nemčija. O najbolj perečem vprašanju, o vprašanju, od katerega odvisi dobrobit ali pogin Evrope, o nemškem vprašanju oz. o vprašanju nemške vojne odškodnine, smo svojim čitateljem že obširno poročali. To vprašanje še tudi danes ni rešeno, nasprotno postaja od dne do dne bolj zamotano in nevarno. S tem postaja vedno bolj nevarno tudi vprašanje evropskega miru. Nemška vlada je prosila, da se ji odgodi plačevanje vojne odškodnine. O tej prošnji so razpravljali zastopniki entente pretekli teden v Parizu. Zahtevi niso ugodili. Dovolili so Nemčiji sicer male olajšave, toda ne bistvenih. Kaj bo odgovorila Nemčija, ni težko uganiti. Francozi se že pripravljajo na nemški odgovor. Kakor trdijo vesti, ki prihajajo iz Pariza, so dobile francoske čete ob Reni, to je na nemški meji, nalog, da morajo biti za vsak slučaj pripravljene, da v pravem trenutku takoj vkorakajo v Nemčijo. Ob Reni se opaža veliko vojaško gibanje. Znatna ojačenja prihajajo iz Francije. Vse vojaštvo je zbrano v vojašnicah. — Seveda tudi nemška vlada ne miruje, tudi ona se pripravlja. Ker nima vojaštva, si skuša pomagati na drug način, ki postane mogoče v danem trenutku močnejši, kakor vojaštvo celoga sveta. — Nemška zveza strokovnih organizacij se je obrnila na mednarodno delavstvo. Na njeno prošnjo so prišli koncem avgusta 1922 v Berlin predsednik mednarodne zveze strokovnih organizacij v Amsterdamu Fimen, predsednik strokovnih organizacij londonske internacionale Shaw in voditelj francoskih strokovnih organizacij Jouhaux. Govori se, da hočejo mednarodne delavske organizacije pomagati Nemčiji. Omenjene zastopnike mednarodnih delavskih organizacij je sprejel nemški ministrski predsednik dr. Wirth. Delavske zastopnike je zanimalo najbolj, sta li republika in demokracija na Nemškem zagotovljeni in sicer popolnoma zagotovljeni tudi glede na dogodke na Bavarskem, kjer se godijo čudne stvari in

kjer se zakon za varnost nemške republike ne sme uporabljati z vso strogostjo. Dr. Wirth je odgovoril, da je republika zagotovljena. Le gospodarska nevarnost jo more omajati. Dr. Wirth je razložil delavskim zastopnikom vsa pogajanja glede vojne odškodnine. Jamstev Nemčija ne more dati; če bi jih dala, bi se gospodarsko popolnoma uničila. Nemčija se ne brani plačati, je rekel dr. Wirth, toda le toliko in v takih obrokah, ki jih zmore. Tudi je obljubil, da bo nastopil proti oteranom ljudstvu in delavstvu kar najbolj strogo. — Tako išče danes nekdanja junkerska Nemčija pomoči pri delavstvu. Prihodnost nam bo pokazala, v kolikjo je imela Nemčija srečno roko.

Poročila z dežele.

Zagorje ob Savi. — Pri županskih volitvah dne 29. avgusta 1922 je bil izvoljen narodni socijalist Leopold Juh za podžupana, Drole Matija in Zabovnik Jakob za občinska svetovalca. Narodno - socijalistična stranka ima v novem obč. odboru 7 odbornikov in je druga najmočnejša stranka.

Pri zadnjih županskih volitvah v Zagorju so se zvezali naši stari internacionalci z veleindustriji JDSarji, ki so s pomočjo obrtnikov prišli v občinski odbor. Pristaši JSDS oziroma njih odborniki so iz hvaležnosti, ker so jim JDSarji pripomogli do župana (izvoljen je za župana z 10 glasovi od 25 Repovž J., pristaš JSDS), glasovali za svetovalce bivše obrtniške stranke. Privoščimo prav iz srca Čobalovim pristašem to zvezo, ker je naravno, da spadajo skupaj bogataši in njih oboževalci. ki so obogateli iz ljudskih žuljev.

Ko se je vračal v soboto 2. t. m. steklarski topilniški mojster Karl Grčar s svojim sinom iz Polšnika čez Konjščino proti domu, je zašel v temi na napačno pot, ter padel čez skale v prepad, kjer je obležal močno ranjen na glavi do ranega jutra v dežju brez pomoči. Pri prevozu iz Zagorja v deželno bolnico je siromak umrl. — N. v m. p.

Maribor. — **Viničarski položaj postaja od dne do dne hujši.** Na eni strani je pobrala grozna suša, vsled katere bo letos le malo-kateremu viničarju mogoče prerediti eno kravo, nad dve tretjini poljskih pridelkov, tako da ne bo hrane niti do sredine zime, na drugi strani uničuje ubogega viničarja popolnoma nečloveška požrešnost po kapitalu, katera se je polastila srce poprej najboljših poštenjakov. Vse drvi za tem, kako bi se dalo najhitreje dobiti milijonski kapital meneč, da bo od velikega kupa vsaj še nekaj ostalo, če že pade vrednost denarja. Vsled tega izrabljajo vinarji tudi priliko, da slabo plačujejo svoje viničarje, pa če se jim tudi tisočkrat dokaže na shodih, da stane zadnji poljski pridelek najmanj 100 krat toliko kot nekdanj in da naj viničarjem zvišajo tudi njih plače po tem ključu. Izgovarjajo se, da to ni mogoče, ker je vse drugo drago in ker so davki previsoki.

Evo, že zopet davki, o katerih višini govori vsa klerikalna javnost! Gospodje SLS, vidite li, da s tem nesramnim demagoštvom podpirate atentat na ves viničarski stan, ne da bi s tem storili kaj stvarnega?

Seveda spada to vse v Vašo katoliško organizacijo! — Ako pride viničar pred sodnijo s kako pritožbo, ker gospodar ne izpolnjuje pogodbenih dolžnosti, se le redkokedaj posreči, da zmaga viničar, ako nima slučajno pismene pogodbe. Da se temu izogne, je dalo načelstvo SOV v Mariboru tiskati tiskovine za viničarske pogodbe. In če viničar tako tiskovino predloži, ga gospodar narhuli, češ, ali me imate za takega krivičnega, da niti mojim besedam ne verujete? Le v malo slučajih se gospodar ni branil pismene pogodbe, ki vsebujejo vse točke, katere pridejo pri teh ljudeh v poštev. To,

da se gospodarji tako branijo pismenih pogodb, jasno razodeva, da hočejo uganjati z viničarji pravo suženjstvo in jim pritrgovati njihove pravice.

Da se pa tudi te ljudi spametuje, poziva načelstvo SOV vse viničarje in vse, ki pridejo s temi ljudmi v stik, da eden drugemu povcdo, da je še čas izogniti se krempljem nesramnih izkoriščevalcev s tem, da se preselijo v južne dele naše države, kjer dobe 10—20 jolov zemlje brezplačno, 10 let brez davka, prosti les za zgradbo poslopij, brezplačno preselitev in še razne denarne podpore od agr. reforme. Preselijo pa se lahko tudi druge družine, ki ne posedajo zemljiške lastnine in so pripravljene obdelovati zemljo same.

Kdor se želi preseliti naj se zglaší pri načelstvu strok. org. viničarjev v Mariboru, Grajski trg hšt. 1, I. nadstropje.

Do sedaj se jih je priglasilo že jako lepo število in je upati, da se jih bo priglasilo najmanj 4 do 500 družin.

Priglasitev naj bi se izvršila do 15. oktobra t. l., kajti v zimskih mesecih bo za preselitev že prekasno, kdor hoče obdelati zemljo že prihodnjo pomlad.

Več o kolonizaciji se izve pri načelstvu SOV ob času priglasitve.

Zasluge socijalnih demokratov za odpravo viničarske bede.

Kot veliki prijatelj socijalne poštenosti in ljubitelj resnice smatram za svojo dolžnost, da spregovorim nekaj besedi z ozirom na razne pamflete in demagogije, ki sta jih v zadnjem času prinesla soc. dem. lista »Volksstimme« in pa »Enakost«. Pred vsem pa bodi omenjeno, da mi ne gre za to, kako škodovati nasprotniku na ugledu in zaslugah, zlasti če se gre za pomoč teptanemu in neukemu proletarcu, pač pa se mi gre za to, da razkrijem fakične pregrehe zakulisne in koristoljubne politike raznih demagogov. Da bo ta zadeva bolj enostavna in tipična, sem se odločil postaviti gospodom okrog »Enakosti« in »Volksstimme« eno ogledalo spredaj, drugo pa za njihov hrbet, da bodo tako imeli priliko pogledati v umazano ozadje svoje rdeče politike, ali takozvano revolucionarno stran, na kateri obstoje baje velikanske zasluge za omiljenje viničarskega položaja. Vsakemu viničarju v mariborski okolici je v živem spominu oni veliki čas, ko se je porodila kmečka delavka zveza, katero je tik pred volitvami nosila draga majka JSDS na vse svoje shode kot nekakega mesijo. Obljubljala je viničarjem, da bodo dobili v veri na KDZ takoj po volitvah viničarije, v katerih se nahajajo, in če ne pojde zlepa, pa z revolucijo. Ta ostudna propaganda je nebroj viničarjev tako omamila, da so nekateri kar svojim gospodarjem v obraz povedali, da bodo po volitvah v ustavotvorno skupščino viničarije postale last dotičnega viničarja, ki je v njej. Dobro se spominjam, kake budalosti so govorili gospodje JSDS pri viničarskih enketah, kajti vse, kar so vedeli o viničarskem položaju je bilo to, da raste grozdje na trsu in da je viničar tudi človeku podoben, toda v kljub temu so ga smatrali za neumnejšega od živine, kar so pokazali v predoznačenih obljubah. Da ti gospodje niso mislili na pomoč viničarjem, znači dejstvo, da je takratni vodja KDZ meni samemu rekel na velikem mostu: »Viničarjem še veliko predbro gre, treba je čakati le trenutka najvišje bede za njih organizacijo, ker jih drugače ni mogoče prepričati za revolucijo.« Da so bili ti ljudje za povzdigo bede, kaže zopet dejstvo, da so pri enketah izrecno poudarjali, da hočejo doseči vse svoje zahteve ali pa nič. Nadalje nam je tudi znano, da je prišla med članarinski denar kafa — ki je potem z denarjem vred izginila. — Tudi nam je znano, da je viničar I. Kac prosil slavno organizacijo KDZ za pomoč v neki tožbi zoper g. Zabukovška, toda gospodje, ki so po poročilih »Volksstimme« in »Enakosti« vini-

čarjem že toliko dobrega storili, so tudi to pot obljubljali, da je vsa stvar v najlepšem teku, in ko je viničar po preteku šestih tednov vprašal, kako njegova stvar stoji, je dobil za odgovor, da še ni končano, ker ima g. poslanec zadevo v rokah. Črez 8 tednov, ko je že davno minul tožbeni rok, se ni dalo nič napraviti, ker bi sicer gospod Nemeč Zabukovšek pri volitvah pokazal v škrinjico rdeče internacionale figo mesto vanjo izpustil kroglico.

Takih biserov se blišči nebroj v vencu zaslug JSDS za odpravo viničarske bede. In če se hočete gosposode okrog »Volksstimme« in »Enakosti« s tem bahati, je to popolnoma Vaša stvar, ki morda tudi spada k revoluciji. — Za načelstvo SOV: K. Žnuderl, t. č. predsednik.

Tedenske novice.

Občinske volitve v Ljubljani. — Pokrajinska uprava je z razpisom oddelka za notranje zadeve št. 31.491, od 26. avgusta 1922 odredila, da se imajo občinske volitve v Ljubljani izvršiti 3. decembra 1922. — To naj naši somišljeniki vzamejo na znanje. Pri tem jih opozarjamo, da je reklamacijsko postopanje dopustno, oziroma, da se volilni imeniki zamorejo popraviti do vstetega četrtega 21. septembra 1922. Reklamacija se izvrši lahko pismeno ali ustmeno pri mestnem magistratu v Ljubljani, in to na podlagi potrebnih dokazov, za katere služijo samo pravnovejavne listine. — Skrbite zato, da bo vsak naš somišljenik v volilnem imeniku! Zato jih natančno pregledajte! Pazite pa pri tem tudi na to, da ne bodo v imenikih vpisani oni naši nasprotniki, ki nimajo volilne pravice. — **Pazite, da naši nasprotniki v zadnjem trenutku ne bodo vpisali v imenik ljudi, ki niso volilni upravičenci;** to pa zato, ker se jih pozneje ne more več črtati. — V dvomljivih slučajih se obrnite na tajništvo NSS in zahtevajte pojasnila. Tam se dobi tudi volilni red.

Volilni imenik! Vse člane in somišljenike naše stranke opozarjamo, da se pravočasno prepričajo, če so v volilnem imeniku za ljubljanske občinske volitve. Vsakdo ima prost vpogled v volilni imenik, ki je na razpolago pri tajništvu NSS, Narodni dom. Tovariši! Prepričajte se, če ste v imeniku in pravočasno reklamirajte, da ne bo prepozno.

Odbor kraj. org. NSS za Dvorski okraj vabi tem potom člane vseh ljubljanskih organizacij NSS, da se vdeležijo »vinske trgatve«, ki se vrši 1. oktobra 1922 v dvorani Filharmonije na Kongresnem trgu. Na prireditvi bo obilo zabave. Podrobnosti slede.

Kdaj se bo zboljšalo sedanje obupno stanje državnih nameščencev? — Kdaj pride neobhodno potrebna izdatna denarna pomoč? — Kdo ve odgovoriti na to vprašanje? — Odgovor smo prejeli od informiranih uradniških krogov ter slove: »Na ljubljanske občinske volitve polagajo demokratski mladini tako važnost, da odredijo državnim nameščencem poprej vsako materijelno pomoč. Od vlade zahtevajo baje nekaj drobtinic, ki pa naj se državnim nameščencem dajo tik pred občinskimi volitvami v Ljubljani. Jasno je, da si hočejo s tem pomagati pri svoji agitaciji v volilnem boju.« — Ta odgovor je sicer malo demagoški, toda povsem verjeten. Naši mladini dobro vedo, kje jih čevlji žuli, državni nameščenci pa tudi. Vsled tega jim tudi te limance ne bodo pomagale. — Državnim nameščencem so proletarci in so se že prerojantirali v tem smislu. To naj ta klika vzame na znanje.

Jutrovske kliki smo zamašili usta! Toda to ji vzlic temu ne bo pomagalo. Zarotili smo se izvajati geslo »zob za zob«. Uverjeni smo, da bodo razne aferice — v mislih imamo posebno kolkovanje kron — gotovim mladinskim prvakom zelo, zelo neljube, ali celo njihova smrt. In to hočemo!

Etbin Kristan ušel »sodrugom« k državnemu koritu. — Iz Beograda poročajo, da je bil na seji min. sveta dne 5. t. m. imenovan za izseljeniškega delegata ministrstva socijalne politike v New Yorku v činu načelnika I. razr. poslanec Etbin Kristan. — Čestitamo obema, stranki in Etbinu!

Kako rešuje ministrski svet draginjno? — Na svoji seji 5. septembra je sklenil glede draginje le to, da se častnikom dovolijo posebne draginjske doklade. — Ali ni čudno, da je za častnike denarja v izobilju, za civilne nastavljenca pa nič!

In vendar se giblje... »Naprej« je v eni svojih zadnjih številčk posnel po »Radniških Novinah«, da se narodno-socialistične vrste v Beogradu gibljejo in da ima stranka že 117 članov. Pripominja pa, da se je začelo vpisovanje članov pri številki 100. Mi o tem ne bomo pisali, ker vemo, da naši čitatelji itak »verjamejo Napreju«. Izpregovoriti hočemo le o naslovu notice »In vendar se giblje«. Res je, gospod Bernot, gibljejo se vaši »gospodje« voditelji prav pridno. Vaš Etbin Kristan, odločen republikanec, se je vrnil na svoj komisarjat v Ameriko kot zastopnik kraljevine SHS. Vaš Anton Kristan se tudi pridno »giblje« na veleposestvu v Belju. In vaši sodrugi v Beogradu se tudi pridno gibljejo po zaplenjenih domovih bivših komunistov. E, gibljejo se vaše policijske vrste prav pridno, to vam lahko potrdi vsak srbski delavec, v čigar očeh ste le policaj-demokrati. In tudi za časa glasovanja o ameriškem posojilu so se vaši poslanci prav pridno »gibali« v parlamentu, medtem ko je vsa ostala opozicija zapustila dvorano. Zakaj so se ta čas tako pridno »gibali«, vedo oni sami in vi, gospod Bernot. Tudi o tem gibanju vaših vrst bomo še podrobneje izpregovorili, ker vam odslej ne bomo ostali dolžni z odgovori na razne nesramne napade. Začeli ste z nami boj, mi ga sprejmemo. Kdo se bo na koncu še gibal, bomo videli. Za danes končamo z besedami: Narodno-socialistične vrste v Beogradu se pač gibljejo, ne giblje se pa Bernotova pamet v Ljubljani.

Stavbinski delavci! Ali ste že vsi organizirani? Če niste organizirani, vedite, da škodujete s tem sebi in ostalim sodelavcem! Vsi, ki ste še neorganizirani, se prijavite takoj svoji organizaciji in se organizirajte. Podkrepite mlado organizacijo stavbinskih delavcev, da zadobi moč in da stoji v boj za izboljšanje položaja največjih trpinov — stavbinskih delavcev. Vsak stavbinski delavec, ki ni organiziran, naj se organizira pri Odseku stavbinskih delavcev Narodno-socialne zveze, ki ima svojo pisarno v Narodnem domu, I. nadstropje desno. — **Tovariši stavbinski delavci!** Pridite vsi na javen shod, ki se bo vršil v nedeljo 17. t. m. ob 10. uri dopoldne v Mestnem domu. Tam se pogovorimo, kako bomo uspešneje nastopili v obrambo našega stanu.

Paševanje gospodov Nemcev. (Iz krogov stavbinskih delavcev.) Do zadnjega časa smo molčali in molče prenašali razne šikane s strani nadutih in ošabnih Nemcev, odslej bomo govorili. Dovolj imamo raznih zapostavljanj in zato bomo odslej redno priobčevali vse šikane, ki jih utrpimo s te strani. Priobčevali bomo pa tudi imena teh naših »prijateljev« in imena onih tvrdk, ki zaposlujejo te mogočneže. Danes dva taka slučaja: Pred dnevi je bilo odposlano precejšnje število tesarjev iz stavbe Kreditne banke na stavbo ljubljanskega dvora. Ti tesarji so se kaj kmalu vrnili na staro mesto ali pa so zapuščali svoja mesta, ker niso mogli vzdržati šikan nadutega vele-nemca, ki sploh ne pozna našega jezika in ki občuje z delavci samo nemško. Ker ga večina slovenskega delavstva ne razume, je v njegovih očeh nesposobna za službo. Temu gospodu niso slovenski delavci nič vredni in jih zato zamenjava z nemškimi, katere sam importira. Ta čedni mož, ki sliši na ime Gut, je morda res »gut« za družbo Tönnies, ne moremo mu pa priznati, da je dober za slovenskega delavca. Zato zahtevamo, da se vendar enkrat preneha s takimi nesramnimi šikanami našega delavstva. Če gospod ne zna slovensko in če ga družba že mora imeti, naj poleg njega nastavi še tolmača za nemško-slovenski jezik. Čudimo se tvrdki Tönnies, da ne more nastavitv naših ljudi, če že ima največjo zaslonbo in zaslužek pri naših ljudeh. — Pri isti tvrdki je nastavljen tudi neki P...o, ki mrzi vse, kar je slovenskega, vzgaja otroke v nemškem duhu in jih pošilja v nemško šolo, hvali se pa pri tem, da dobiva od naše države preko 2000 kron mesečne pokojnine, kot bivši c. kr. feldwebel. Tudi ta možakar bi se lahko uljudneje obnašal napram slovenskim delavcem, če že živi med nami. Časi hlapčevanja gospodom Nemcem so minuli, zaveda se naj tega vsakdo, ki

je prišel med nas po svoj kruh. Če mu to noče v glavo, naj pa zopet roma v svoj blaženi »rajh«, kjer naj zapostavlja svoje bratce. Mi hočemo imeti pred tujci v naši zemlji mir. Tovariši! Vsak tak slučaj nam naznanite. Čas je, da se zdravimo in očistimo naše vrste pritepenih tujcev, ki hočejo še vedno imeti v rokah nadvlado.

Kje je narodna zavednost? V rokah imamo tiskovine neke znane lesne tvrdke iz Ljubljane, iz katere je razvidno, da je to »societa per l'esportazione legname« ali z drugimi besedami, da ima ta »narodna« tvrdka laške tiskovine in štampiljke. Tudi nam je znano, da si dopisuje ta tvrdka z italijanskimi tvrdkami samo v laškem jeziku. Pa še dalje gre ta tvrdka. Te dni je bilo v listih razpisano mesto praktikanta, ki mora znati italijansko. Torej v središču Slovenije išče slovenska firma praktikanta z laškim jezikom. Res ne vemo, kaj bi na vse to rekli. Umevno nam je sedaj, zakaj ne morejo dobiti naši domačini v Primorju služb. Zato, ker laški trgovec ne potrebuje slovenskega korespondenta. Čemu neki, če so pa slovenski trgovci tako uljudni in jim pisarijo v jeziku Danteja. To je narodna sramota! Slovenski, narodni trgovci, kje je narodna zavest? Li veste, da vi sami odjedate našemu življu na Primorskem kruh? In vas to ne boli. Vsaj en družabnik izmed trojice nosilcev te firme naj bi se streljal in naj bi takoj odpravil to narodno izdajstvo. Zaenkrat zamočimo ime. Če bo firma še naprej pisarila v laškem jeziku, jo postavimo na sramotni oder in ž njjo vred vse one tvrdke, ki se ne zavedajo svoje narodnosti in ki očito škodujejo našim primorskim bratom. Če bodo laški trgovci dobivali slovenska pisma, bodo prisiljeni nastavitv v svoje urade ljudi našega jezika in lep dan bomo doživeli, da nam bodo laške firme pisale in naročale v našem jeziku. Saj oni nas potrebujejo, ne mi njih. Upamo, da bo ta klic pomagal. Če ne, kakor rečeno, brez pardona na sramotni oder.

Primorec.

Narodno-socialna zveza v Litiji priporoča vsem svojim članom in somišljenikom naj se pri naročilih pohištva in drugih mizarjskih del obračajo na tvrdko **Franc Kunstler**, parna žaga in mizarstvo v Litiji, ker je ta tvrdka pokazala razumevanje do strokovne organizacije s tem, da jo podpira.

Svarilo. — Delavska zbornica za Slovenijo v Ljubljani opozarja delavstvo, da naj sprejema delo v tovarni vagonov v Brodu na Savi le takrat, če je pred nastopom sklenilo s podjetjem posebno pismeno pogodbo. — Mestno poglavarstvo v Brodu je namreč naznanilo z dopisom št. 6433-22 z dne 1. avgusta 1922, da tovarna onih delavcev, ki jih posredujejo posredovalnice za delo ali pa jih zvabi podjetje samo potom oglasov v Brod, običajno ne sprejme v delo, niti jim ne povrne potnih stroškov. —

Zač. delavska zbornica za Slovenijo v Ljubljani posluje od 22. avgusta 1922 dalje v provizorni zgradbi na vogalu Dunajske ceste in ceste na južno železnico.

Društvo »Gospodsvetski Zvon« naproša vsa narodna in obrambna in zlasti dramatična društva, da prirede 10. oktobra, na dan obletnice koroškega plebiscita primeren večer in to v korist društva »Gospodsvetski Zvon«.

Vinska trgategi! Kje? Kdaj? V nedeljo, 1. oktobra v dvorani Filharmonije. Priredi jo krajevna organizacija NSS za Dvorski okraj. Ta dan se bo lahko prišlo do najboljšega grozdja prav poceni. Tatički vinskih nasadov naj se pridejo kosat z dvorsko policijo. Župan dvorskega okraja obljublja poč častno besedo, da se bo točila najboljša kapljica in ne po verižniških cenah. Vabimo vse tovariše in somišljenike, da prihite 1. oktobra na vinsko trgategi ter pozabijo v nepriljeni zabavi težo današnjega življenja. Za zabavo bo skrbel tamburaški in pevski odsek »Bratstva«.

Izseljevanje v Ameriko — zabranjeno. — Na zahtevo ameriškega poslaništva se do preklica ne izdajajo potni listi v Ameriko, da se radi pomanjkanja dela prepreči vsako priseljevanje.

Kraljevič Gjorgje v Nišu. — Vlada je odredila, da se nastani kraljevič Gjorgje v Nišu. Stanoval bo v villi v bližini šetališča poleg starega dvorca. Za adjutanta in spremljevalca je kraljeviču pridružen višji častnik. Na službo bo dodeljen princu več orožnikov in privatnih slug, ki si jih lahko princ sam izbere. V osebno porabo bo imel kraljevič luksuzni avto in par kočij.

Grški poraz v Mali Aziji. — Iz Angore poročajo preko Pariza, da se je bitka, ki se je pričela 26. avgusta pri Karahisarju in je trajala 5 dni, končala s popolnim porazom grške vojske. Grki so bežali v divjem begu na vse strani. Turkom je ostal ogromen plen, ker so Grki pustili ves vojni materijal na bojišču. — Londonski listi so mnenja, da bodo na vsak način morali Grki zapustiti Malo Azijo.

Gospodarstvo.

Tržne cene v Beogradu. Moka št. 2 30 K, moka za kruh 32 K, koruzna moka 24 K, goveje meso 56 K, teletina 52 K, svinčina 96 K, suha svinčina 152 K, mast 152 K, mleko 14 K, maslo 240 K, krompir 16 K, eno jajce 4.80 K.

Žitni trg v Vojvodini in v Banatu. Radi slabega železniškega prometa pri sicer živahnem poslovanju in ker je povpraševanje po žitu sicer veliko, odpremiti se pa le ne more, so cene, ki so se najprej znatno dvignile, zopet nekoliko padle, ker kupci pri teh razmerah ne morejo kupovati. Pšenica je stala koncem tedna 1800 do 1820 K za 100 kg, ječmen 1550 do 1600 K, oves 1320 do 1350 K, koroza 1540 do 1560 K za 100 kg.

Cene na Ruskem. »Berliner Zeitung« a. M. prinaša izvlečke iz privatnih pisem, pisanih v začetku avgusta l. l. v Petrogradu: Mi imamo sedaj novo valuto. 1 nov rubel odgovarja 10.000 starim. En milijon starih rubljev je torej 100 novih. Vsi moji podatki so navedeni v novi veljavi. Nekaj tržnih cen: 1 kg kruha stane 30 rubljev ali naših 7.50 K, 1 kg belega kruha stane 80 rubljev ali naših 20 K, 1 kg mesa stane 200 rubljev ali naših 50 K, 1 kg masla stane 400 rubljev ali naših 100 K, 1 kg krompirja stane 20 rubljev ali naših 5 K, 1 kg sladkorja stane 300 rubljev ali naših 75 K. Sočivje je jako ceno in še vedno pada v cenii. Čevlji stanejo 2000 do 4500 rubljev ali naših 500 do 1125 K. Navesti mezde je nemogoče, ker so preražljive. Kot voznik tramvaja zasluži mesečno 5000 rubljev ali naših 1250 K.

Koliko je vredna naša krona ta teden?

1 češka krona stane	12.50 K
1 švicarski frank stane	70.— »
1 francoski frank stane	28.30 »
1 laška lira stane	16.60 »
1 nemška marka stane	0.29 »
100 avstrijskih kron stane	0.13 »
1 dolar stane	368.— »
1 angleški funt stane	1650.— K.

Letošnja žetev. »Jedinstvo« v Novem Sadu piše: Uradni podatki o letošnji žetvi še niso znani. Kolikor je znano po neuradnih vesteh izgleda žetev sledeča: V Bački in Banatu je bila žetev boljša, kakor lanske leto. Žita je 25 do 30% več, kakor lani. V Sremu, Srbiji in drugih krajih je žetev znatno slabša, kakor lani. Po nekaterih krajih celo za 75%. Grozdje je v Vojvodini dobro obrodilo in obeča naravnost bogato trgategi. V drugih krajih bo trgategi bolj slaba. Sliv in jabolko bo malo, ravnotako živinske mrve. Slabi letini ni toliko kriva suša, kakor slabo obdelovanje zemlje, prvi vojvodinski inšpektorat poljedelskega ministristva. Kmet je še neuk in napredku nedostopen. Vlada pa ne napravi za izobrazbo kmetskega človeka ničesar. Ministristvo za poljedelstvo (minister-mesar Pucelj) je namreč mnenja, tako pravi »Jedinstvo«, da so kmetijske šole nepotrebne. Mesar Pucelj že ve, kaj je narodu koristno.

Iz stranke.

Sijajen shod naše stranke v Mozirju. Prejšnjo nedeljo popoldne se je vršil v Mozirju sijajen shod NSS. Zanimanje za shod je bilo velikansko in zato se ni bilo čuditi

neobičajno veliki vdeležbi. Shod je otvoril predsednik krajevne organizacije tov. Leopold Goričan. Kot prvi govornik je nastopil tov. Dobovišek, član okrožne organizacije v Celju, ki je v lepih besedah rastolmačil strankin program in zahteve stranke za vse vrste delavskega ljudstva. Kot drugi govornik je nastopil burno pozdravljen poslanec tov. Brandner, ki je orisal politični položaj v naši državi. Kritiziral je sedanji režim, ki je kriv, da je zavladovalo povsod tako nezadovoljstvo. Tov. Brandner je orisal trnjevo pot, ki jo hodi naš proletarijat po zaslugi vladinovec. Govoru poslanca Brandnerja je sledilo burno odobravanje. Zborovalci so potem naprosili posl. Brandnerja naj jim pomaga pri raznih krivicah, ki so jih utrpeli. Shod je potekel lepo in mirno. Le neki social-patrijot, ki je prišel od protialkoholnega zborovanja popolnoma pijan, je skušal nekoliko motiti zborovanje, toda trezni ljudje so ga postavili na zrak, češ, da se naj najprej »izkadi«, potem pa pride na shod. V Mozirju bi bilo treba več takih shodov, da bi se slehernemu odprle oči, kar bi ljudi dovedlo do resnega razmotrivanja, kdo je kriv anarhiji v naši državi.

Zaupniški sestane v Braslovčah. Preteklo nedeljo dopoldne bi se imel vršiti v Braslovčah, v Savinjski dolini javen shod NSS. Ker so social-demokrati s svojimi intrigami uspeli, da so nekateri odborniki tamkajšnje naše organizacije odložili svoja mesta, je shod odpadel, vršil se je pa zato zaupni sestane, ki so se ga vdeležili naši vrli zaupniki iz Št. Pavla, Gomiljskega in Polzele. Poleg tega so bili prisotni naši zaupniki iz Braslovč. Razpravljalo se je o raznih važnih vprašanjih v prisotnosti posl. tov. Brandnerja in člana okrožne organizacije tov. Doboviška iz Celja. V Braslovčah se bo organizacija kljub jezi socialnih demokratov zopet vzpostavila in vršil se bo tam tudi javni shod, da se ljudstvu pove, kako so social-demokrati v besedah in čaki v dejanjih. Za svoje intrige proti našemu shodu v Braslovčah pa bodo socialni-demokrati dajali še pokoro, kajti tako se ne dela. Mi smo danes vedno korektno postopali in tako postopanje zahtevamo tudi od drugih.

Izdaja konzorcij »Nove Pravde«. Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Dragotin Kosem, Ljubljana.

Kdor hoče imeti res s pravimi predvojnimi barvami prepletkano hišo, naj se obrne edino le na domačo tvrdko

Tone Malgaj
pleskar in ličar
Ljubljana,
Kolodvorska ulica št. 6.

Carinsko posredovanje
izvršuje najtočneje in po zmernih cenah
„KOMPAS“
špedicijsko podjetje, informacijska pisarna v Celju, Aleksandrova ulica št. 4.

M. Kuštrin
Ljubljana.

Tehniško in elektrotehniško podjetje. Trgovina s tehničnimi in elektrotehničnimi predmeti na drobno in debelo. Velika zaloga vseh vrst gumija, kolesne in avtomobilske pneumatike. Glavno zastopstvo polnogumijastih obročev iz tovarne »Walter Martiny«. Na razpologo je hidravlična stiskalnica za montiranje polnogumijastih obročev.

Centrala: Ljubljana, Rimska cesta št. 2. Telefon št. 588. Brzjavni: Kuštrin Ljubljana.

Podružnice:
Ljubljana, Dunajska cesta 20. Telefon št. 470.
Maribor, Jurčičeva ulica 9. Telefon št. 135.
Beograd, Knez Mihajlova ulica št. 3.

Zaloga čevljev
lastnega izdelka

DRAGOTIN ROGLIČ, Koroška cesta 19, MARIBOR
komisijska zaloga pri Betki Lešnik. Gosposka ulica 14.